

ТРУДОВЕ ПРАВО І ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Оксана Епель,

доктор юридичних наук,

суддя

Шостого апеляційного адміністративного суду

ORCID: 0000-0002-4400-7808

<https://doi.org/10.32782/2306-9082/2021-43-15>

УДК 336.22:364(477)

Сімейне оподаткування як інструмент удосконалення системи соціального забезпечення в Україні

Система соціального забезпечення, сформована на сучасному етапі в Україні, суттєво відрізняється від системи соціального забезпечення, яка функціонувала у Радянському Союзі і була державною адміністративною вертикаллю механізмів зі збирання та розподілу фінансових ресурсів шляхом бюджетного фінансування комплексу соціально-економічних заходів соціального забезпечення, який включав державну соціальну допомогу, соціальне страхування, соціальні послуги, соціальні гарантії тощо. Наразі система соціального забезпечення в Україні є системою бюджетного фінансування індивідуальної (адресної) допомоги особам, які потребують соціальної державної фінансової допомоги/підтримки у зв'язку з обставинами, які визнані державою соціально негативними (соціальним реципієнтам).

Зауважимо, що в нашій країні такій системі притаманна низка недоліків: безсистемне та хаотичне розширення кола соціальних реципієнтів без урахування фактичних спроможностей бюджетів призвело до того, що кількість осіб та категорій осіб, що мають право на одержання соціальних виплат чи пільг фінансового характеру, є обмеженою (згідно з українським законодавством право на отримання різноманітних соціальних виплат мають більше 70 категорій осіб, із них за ознакою соціальної незахищеності – 33 види виплат, за професійною ознакою або родом занять – 25, за особливі заслуги перед державою – 13 тощо). Проте розміри соціальних виплат в Україні не можуть забезпечити особі, якій ці виплати призначаються, реалізацію соціального права на гідне життя. Вони носять символічний та декларативний характер, оскільки бюджетних

коштів не вистачає на фінансування проголошених державою соціальних виплат/пільг.

Отже, сучасна система соціального забезпечення в Україні є неефективною, збільшує непродуктивне навантаження на бюджети, руйнує мотивацію до активної поведінки на ринку праці, створює споживацьку тенденцію в суспільстві та має низку інших негативних аспектів, тому актуалізується питання застосування інших інструментів удосконалення системи соціального забезпечення.

Дослідженню інструментів удосконалення системи соціального забезпечення в Україні присвячували свої роботи Р.Й. Рабинович, О.З. Панкевич [1, с. 104–107], Л.С. Тарасенко [2], О.Г. Чутчева [3, с. 323–330], Н.Б. Болотіна [4, с. 37–39], І.С. Ярошенко [5, с. 25–32], Л.О. Шапенко [6, с. 15–19], П.В. Шульга [7, с. 24–28] та інші науковці, які до таких інструментів зараховують скорочення кількості одержувачів соціальних виплат, відмову від соціальних пільг фінансового характеру, збільшення прожиткового мінімуму тощо.

На наш погляд, ефективним інструментом удосконалення системи соціального забезпечення в Україні може стати впровадження системи сімейного оподаткування.

Сімейне оподаткування є режимом оподаткування особливого суб'єкта – сім'ї як консолідованого платника податків, якому надаються переваги порівняно з іншими (індивідуальними) платниками, завдяки чому враховуються витрати на утримання дітей чи інших членів сім'ї (непрацевдатних, утриманців) [8, с. 121; 9, с. 54; 10, с. 224]. Механізм сімейного оподаткування передбачає, що розмір податку на доходи залежить від доходу певної сукупності індивідів (сім'ї, подружжя) з урахуванням загальних доходів.

Дослідженню сімейного оподаткування (як механізму посилення соціалізації податкової політики) приділяли увагу О. Аксеньов [8, с. 119–129], Т. Кізіма [11, с. 61–70], В. Рядінська [10, с. 224–229], А. Славкова [13] та інші, проте питанню застосування сімейного оподаткування саме як інструмента вдосконалення системи соціального забезпечення в Україні не приділено достатньо уваги, тоді як воно потребує дослідження та аналізу, що і зумовлює актуальність нашої статті.

Метою статті є дослідження зарубіжного досвіду сімейного оподаткування та визначення доцільності його застосування в Україні як інструмента вдосконалення соціального забезпечення на сучасному етапі.

Сімейне оподаткування має багаторічний досвід використання у зарубіжних країнах та стабільний характер. Його застосування має системний підхід. Так, натеper у світі склалося такі два підходи до застосування сімейного оподаткування, як спільне декларування доходів подружжя (США, Німеччина) та безпосереднє декларування доходів сім'ї (Франція). У багатьох країнах надається право вибору. Так, наприклад, у Португалії, Іспанії, Ірландії, Норвегії тощо особи мають можливість обрати між індивідуальним та сімейним оподаткуванням доходів.

За сімейного оподаткування базою для оподаткування є сукупний дохід сім'ї з урахуванням законодавчо визначених витрат, до складу яких входять витрати на навчання дітей, на добровільне пенсійне й медичне страхування та страхування життя платника податків і членів його сім'ї, на підвищення платником податку свого професійного рівня, на утримання непрацевдатних членів його сім'ї та престарілих батьків, на охорону приватної власності, погашення заборгованості з іпотеки тощо.

Розрахований відповідним чином дохід оподатковується за диференційованими ставками залежно від рівня доходів, що залишилися у розпорядженні сім'ї після вирахування всіх законодавчо передбачених витрат, з урахуванням неоподаткованого мінімуму – суми, необхідної для задоволення соціальних потреб осіб.

Так, відповідно до § 211 Закону Федеративної Республіки Німеччина «Про прибутковий податок» (нім. *Einkommensteuergesetz*) залежно від сімейного стану кожній фізичній особі-платникові податків присвоюється податковий клас, відповідно до якого визначається розмір неоподаткованого мінімуму, що вираховується із суми отриманих за рік доходів, а податок розраховується виходячи із суми, що залишилася. Виокремлюють такі податкові класи:

I податковий клас (нім. *Steuerklasse I*) (неоподатковуваний мінімум складає 8 354 євро на рік) можуть обрати:

а) особи, що не перебувають у шлюбі або не зареєстровані як партнери;

б) особи, які перебувають у шлюбі або партнерстві, але один із подружжя або партнер постійно проживають за кордоном;

в) особи, які перебувають у шлюбі або партнерстві, але впродовж тривалого часу проживають окремо;

г) розлучені;

д) вдови/вдівці, якщо після смерті одного з подружжя/зареєстрованого партнера минуло більше року.

II податковий клас (нім. *Steuerklasse II*) (неоподатковуваний мінімум становить 9 662 євро на рік) можуть обрати:

а) ті самі особи, якщо вони:

поодинокі виховують щонайменше одну неповнолітню дитину (самотня мати або самотній батько);

мають право на спеціальну державну допомогу для такої категорії

громадян (нім. *Alleinerziehendenentlastungsbetrag*).

III податковий клас (нім. *Steuerklasse III*) (неоподатковуваний мінімум становить 16 008 євро на рік) обирають:

а) особи, що проживають разом із чоловіком/дружиною або зареєстрованим партнером, із яким ведуть спільне господарство, та не обрали четвертий клас;

б) вдови/вдівці, які до смерті одного з подружжя або зареєстрованого партнера проживали спільно, ведучи спільне господарство, а після смерті одного з подружжя/зареєстрованого партнера пройшло не більше року.

IV податковий клас (нім. *Steuerklasse IV*) (неоподатковуваний мінімум становить 172 006 євро на рік) можуть обрати особи, що перебувають у шлюбі або цивільному партнерстві, проживають спільно, ведучи спільне господарство, та не обрали третій або п'ятий податковий класи.

V податковий клас (нім. *Steuerklasse V*) не має неоподаткованого мінімуму доходів громадян, тому податок сплачується з усієї суми річного доходу (якщо він є). Цей клас можуть обрати особи, один із подружжя/зареєстрований партнер яких має третій податковий клас.

VI податковий клас (нім. *Steuerklasse VI*) – відсутній неоподатковуваний мінімум. Цей клас можуть обрати особи, які працюють на декількох роботах. Він є додатковим і присвоюється особам для додаткових податкових карт [14].

Крім цього, сімейне оподаткування в Німеччині передбачає звільнення від оподаткування додатково отриманих доходів, якщо в сім'ї є діти – «батьківська неоподатковувана сума» (нім. *Zahl für die Kinderfreibeträge*), яка для осіб I, II та III податкового класу становить 7 008 євро на рік, а для осіб IV класу – 3 504 євро на рік.

Ці суми вираховуються із суми доходів, що оподатковувалися. Особам, які обрали V та VI податкові класи, батьківський неоподатковуваний мінімум не нараховується. Кількість дітей заноситься в картку нарахування податку на доходи [15].

У США механізм сімейного оподаткування передбачає збільшення неоподаткованого мінімуму залежно від кількості непрацездатних членів. Так, для одинокої фізичної особи (англ. *Single*), молодшої за 65 років, неоподаткований мінімум (англ. *Standard Deduction*) становить 10 150 доларів США на рік, а старшої за 65 років – 11 700; для голови сім'ї, молодшого за 65 років, – 13 050 доларів США; для подружжя, яке подає декларацію про отримані доходи спільно за умов, що обидва з подружжя молодші за 65 років, – 20 300 доларів США; за умов, якщо один із подружжя старший за 65 років, – 21 500 доларів США, за умов, якщо обидва з подружжя старші за 65 років, – 22 700 доларів США; для вдів/вдівців, молодших за 65 років, що мають неповнолітню дитину, – 16 350 доларів США, якщо такі особи старші за 65 років, – 17 550 доларів США. Крім того, для кожного члена сім'ї передбачається додаткове вирахування – «особисте звільнення» (англ. *Personal Exemption*) у розмірі 3 900 доларів США, яке також вираховується із суми доходів, що оподатковуються [16; 17, с. 34–39].

У Франції механізм сімейного оподаткування полягає в тому, що сукупний оподатковуваний дохід сім'ї ділиться на встановлений законом коефіцієнт залежно від складу сім'ї для визначення кількості часток, що оподатковуються податком на доходи фізичних осіб. До визначеної частки застосовується відповідна прогресивна ставка від 0 до 40% (якщо сукупний дохід сім'ї не перевищує 5 875 євро, то ставка податку становить 0%; від 5 875 до 11 720 євро – 5,5%;

від 11 720 до 26 030 євро – 14%; від 26 030 до 69 783 євро – 30%; від 69 783 євро – 40%), яка помножується на такий же коефіцієнт.

Коефіцієнт визначається залежно від статусу особи:

для одиноких осіб, розлучених чи вдів/вдівців без залежних від них осіб – 1;

для одиноких осіб, для розлучених осіб та овдовілого з подружжя з 1 дитиною, старшою за 18 років, або інвалідом чи учасником війни – 1,5;

для подружжя без дітей або розлучених батьків з 1 дитиною – 2;

для подружжя з 1 дитиною, одиноких або розлучених батьків з 2 дітьми – 2,5;

для подружжя й овдовілого з подружжя з 2 дітьми – 3;

для одиноких або розлучених батьків із 3 дітьми – 3,5;

для одиноких або розлучених батьків із 4 дітьми – 5;

для одиноких або розлучених батьків із 5 дітьми – 5,5;

для подружжя та овдовілого з подружжя, що мають 5 дітей, – 6;

для одиноких або розлучених батьків, що мають 6 дітей, – 6,5.

Отриманий результат є величиною податкового зобов'язання сім'ї (фр. *Quotient Familial*), який заявляється в декларації про отримані протягом року доходи [17, с. 34–39].

Зарубіжний досвід переконує, що сімейне оподаткування є ефективним інструментом удосконалення системи соціального забезпечення, оскільки його використання гарантує мінімальний прожитковий мінімум для кожного члена сім'ї, забезпечує врахування економічного складника функціонування сім'ї, яка передбачає утримання таких її членів, що не мають власного доходу (особливо дітей), а також підвищення значення сім'ї як соціального інституту, сприяє підвищенню рівня економічного і соціального добробуту суспільства, реалізації принципів

справедливості та платоспроможності суб'єктів оподаткування, перерозподілу податкового тягаря у суспільстві, забезпечення соціальної орієнтованості податкового регулювання тощо.

На доцільність застосування в Україні сімейного оподаткування неодноразово вказували у своїх дослідженнях В. Рядінська [10, с. 224–229], Т. Кізима [11, с. 61–70], І. Чеховська [12, с. 160–168], О. Савина [9, с. 52–57], О. Михайленко та інші, проте український законодавець не поспішає переймати позитивний зарубіжний досвід із цього питання.

У ст. 51 Конституції України передбачається, що сім'я (разом із материнством і дитинством) охороняється державою, а в ст. 48 Основного Закону України вказується, що кожна людина має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї [18]. Для підтримки сімей із дітьми в Україні застосовується низка мало-ефективних соціальних виплат: допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога під час народження дитини, одноразова натуральна допомога «пакунок малюка»; допомога під час усиновлення дитини; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на дітей одиноким матерям; допомога на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, на дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідність. Усі вищевказані виплати передбачаються Законом України «Про державну допомогу сім'ям із дітьми» від 21.11.1992 р. № 2811-XII [19]. Розміри цих допомог навряд чи

мають відчутний фінансовий ефект (у 2021 році сума матеріальної допомоги під час народження дитини становить 41 280 грн, при цьому під час народження дитини виплачується 10 320 грн, а далі щомісяця 850 грн до досягнення дитиною трирічного віку; вартість «пакета малюка» становить із 1 липня 2021 року 6 039 грн; допомога на дітей одиноким матерям із цього ж періоду – 2 013 грн на кожну дитину до 6 років та 2 510 грн на дитину від 6 до 18 років). Те ж саме можна сказати і про соціальні виплати, передбачені відповідно до Законів України від 01.06.2000 р. № 1768-III «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [20] та від 16.11.2000 р. № 2109-III «Про державну соціальну допомогу інвалідам із дитинства та дітям-інвалідам» [21] (виплати інвалідам із дитинства I групи із 1 липня 2021 року становлять 1 854 грн, II групи – 1 483 грн, III групи – 1 112 грн). Звичайно, ці виплати не покривають реальних витрат на утримання непрацездатних членів сім'ї. Так, можна говорити про те, що на сучасному етапі український уряд лише створює уявлення про турботу щодо осіб, які утримують дітей, та непрацездатних осіб (зауважимо, що престарілі батьки взагалі не входять до утриманців, яким передбачаються додаткові соціальні виплати), проте реально соціальні виплати, що застосовуються як інструмент соціального забезпечення, є мало-ефективними, не мають відчутного фінансового ефекту, а лише розпорошують державний бюджет.

До негативних аспектів системи соціального забезпечення сімей із дітьми, що склалася натепер в Україні, слід також зарахувати відсутність спрямованості на збереження традиційних сімейних цінностей, посилення демотивації до реєстрації шлюбів та усвідомленого народження і виховання дітей, а також необхідність утримання неефективної системи соціального

адміністрування для здійснення пер-
вісного збирання інформації про
реципієнтів, її обробку, нарахування
виплат, саму виплату та контроль над
використанням бюджетних коштів.
Тобто кошти використовуються ще й
на утримання певної кількості пред-
ставників державного апарату.

Отже, підсумовуючи викладене,
на наш погляд, доцільним є засто-
сування в Україні системи сімейного
оподаткування як ефективного інстру-
менту вдосконалення системи соці-
ального забезпечення замість системи
соціальної підтримки сімей із дітьми,
що склалася на сучасному етапі.

Список використаних джерел

1. Рабинович П., Панкевич О. Социальное право: некоторые вопросы общей теории. *Право України*. 2003. № 1. С. 104–107.
2. Тарасенко Л. Право на пільги – конституційне право на соціальний захист чи нездатність держави забезпечити належний життєвий рівень іншим чином. URL: <http://www.pilga.in.ua/node/1192>.
3. Чутчева О.Г. Дія соціально-забезпечувального законодавства: проблеми теорії та практики. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2010. № 47. С. 323–330.
4. Болотіна Н.Б. Право людини на соціальне забезпечення : проблема термінів і понять. *Право України*. 2000. № 4. С. 37–39.
5. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 232 с.
6. Шапенко Л.О. Щодо співвідношення категорій «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» працівників цивільної авіації. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 15–19.
7. Шульга П.В. Співвідношення понять «соціальне забезпечення» і «соціальний захист». *Митна справа*. 2011. Ч. 2. № 4. С. 24–28.
8. Аксенова А.А. Налогообложение доходов физических лиц: индивидуальное или семейное? *Науковедение*. 2013. № 6. С. 119–129.
9. Савина О.Н. Семейное налогообложение как инструмент усиления социализации налоговой политики на современном этапе. *Международный бухгалтерский учет*. 2013. № 20. С. 52–57.
10. Рядінська В.О. Правові основи сімейного оподаткування як пільгового режиму оподаткування. *Наука та правоохорона*. 2016. № 1. С. 224–229.
11. Кізима Т.В. Витрати домогосподарств України: сутнісно-аналітичний аспект. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль : Економічна думка. 2009. Вип. 2. С. 61–70.
12. Чеховська І.В. Правові підстави запровадження сімейного оподаткування в Україні. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2011. № 4. С. 160–168.
13. Славкова А.А. Особистий прибутковий податок: зарубіжний досвід. URL: file:///C:/Users/Lera/Downloads/Foa_2013_1_28.pdf
14. Gränert Jochem. Geld vom Staat für Eltern: Steuervorteile und Familienleistungen. FALKEN Taschenbuch. München, 1996.
15. Beck-Wirtschaftsberater: Lexikon der Betriebswirtschaft. Deutscher taschenbuchverlag, 1994.
16. Налогообложение США. Когда нужно заполнять налоговую декларацию в США. URL: <http://prohappyllife.ru/kogda-nujno-zapolnyat-nalogovuyu-deklaraciyu-v-ssha/>
17. Терентьева С.Н. Сравнительная характеристика налогообложения физических лиц налогом на доходы в США и во Франции. *Финансовый менеджмент*. 2005. № 2. С. 34–39.
18. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
19. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 5. Ст. 21.

20. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>

21. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам : Закон України від 16.12.2000 р. № 2109-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 1. Ст. 2.

Епель О. В. Сімейне оподаткування як інструмент удосконалення системи соціального забезпечення в Україні

У статті досліджено суть і зміст сімейного оподаткування, здійснено аналіз зарубіжного досвіду застосування системи сімейного оподаткування та обґрунтовано доцільність його запровадження в Україні.

Констатовано, що система сімейного оподаткування широко використовується у США, Німеччині, Франції, Португалії, Іспанії, Ірландії, Норвегії, де її ефективність підкреслена багаторічним досвідом застосування.

Акцентовано, що під час запровадження сімейного оподаткування, базою для його застосування є сукупний дохід сім'ї з урахуванням законодавчо визначених витрат, до складу яких входять витрати на навчання дітей, на добровільне пенсійне й медичне страхування та страхування життя платника податків і членів його сім'ї, на підвищення платником податку свого професійного рівня, на утримання непрацездатних членів його сім'ї та престарілих батьків, на благодійність, на охорону приватної власності, погашення заборгованості за іпотекою тощо. Розрахований відповідним чином дохід оподатковується за диференційованими ставками залежно від рівня доходів, що залишилися у розпорядженні сім'ї після вирахування всіх законодавчо передбачених витрат, з урахуванням неоподаткованого мінімуму – суми, необхідної для задоволення соціальних потреб осіб.

Досвід зарубіжних країн переконує в ефективності його застосування для вдосконалення системи соціального забезпечення, оскільки його використання гарантує мінімальний прожитковий мінімум для кожного члена сім'ї, забезпечує врахування економічного складника функціонування сім'ї, яка передбачає утримання таких її членів, що не мають власного доходу (особливо дітей), а також підвищення значення сім'ї як соціального інституту, сприяє підвищенню рівня економічного і соціального добробуту суспільства, реалізації принципів справедливості та платоспроможності суб'єктів оподаткування, перерозподілу податкового тягаря у суспільстві, забезпечення соціальної орієнтованості податкового регулювання тощо.

Обґрунтовано доцільність застосування в Україні системи сімейного оподаткування як ефективного інструменту вдосконалення системи соціального забезпечення замість системи соціальної підтримки сімей із дітьми, що склалася на сучасному етапі.

Ключові слова: сімейне оподаткування, система соціального забезпечення, прожитковий мінімум, платник податку, соціальна підтримка сімей із дітьми.

Эпель О. В. Семейное налогообложение как инструмент усовершенствования системы социального обеспечения в Украине

В статье исследованы сущность и содержание семейного налогообложения, осуществлен анализ зарубежного опыта применения системы семейного налогообложения и обоснована целесообразность его внедрения в Украине.

Констатировано, что система семейного налогообложения широко используется в США, Германии, Франции, Португалии, Испании, Ирландии, Норвегии, где ее эффективность подтверждена многолетним опытом применения.

Акцентируется, что при введении семейного налогообложения базой для его применения является совокупный доход семьи с учетом законодательно определенных затрат, в состав которых включаются расходы на обучение детей, на добровольное пенсионное и медицинское страхование и страхование жизни налогоплательщика и членов его семьи, повышение плательщиком налога своего профессионального уровня, на

содержание нетрудоспособных членов его семьи и престарелых родителей, на благотворительность, на охрану частной собственности, погашение задолженности по ипотеке и тому подобное. Соответствующе рассчитан доход облагается налогом по дифференцированным ставкам в зависимости от уровня доходов, оставшихся в распоряжении семьи после вычета всех законодательно предусмотренных расходов с учетом необлагаемого минимума – суммы, необходимой для удовлетворения социальных потребностей.

Опыт зарубежных стран убеждает в эффективности его применения для усовершенствования системы социального обеспечения, поскольку его использование гарантирует минимальный прожиточный минимум для каждого члена семьи, обеспечивает учет экономической составляющей функционирования семьи, которая предусматривает содержание ее членов, не имеющих собственного дохода (особенно детей), а также повышение значения семьи как социального института, способствует повышению уровня экономического и социального благосостояния общества, реализации принципов справедливости и платежеспособности субъектов налогообложения, перераспределения налогового бремени в обществе, обеспечения социальной ориентированности налогового регулирования.

Обоснована целесообразность применения в Украине системы социального обеспечения как эффективного инструмента совершенствования вместо системы социальной поддержки семей с детьми, сложившейся на современном этапе.

Ключевые слова: семейное налогообложение, система социального обеспечения, прожиточный минимум, налогоплательщик, социальная поддержка семей с детьми.

Epel O. Family taxation system as a tool for improving the social security system in Ukraine

The article examines the essence and the content of family taxation. The analysis of the foreign experience of application of the family taxation system is carried out and the expediency of its introduction in Ukraine is substantiated.

It is stated that the family taxation system is widely used in the USA, Germany, France, Portugal, Spain, Ireland, Norway, where its effectiveness is underlined by many years of experience.

It is emphasized that in case of introduction of the family taxation, the basis for its application is the total family income taking into account the legally defined expenses, which include expenses for children's education, voluntary pension and medical insurance, and life insurance of the taxpayer and his family members, for expenses for raising the taxpayer's professional level, for the maintenance of disabled members of his family and elderly parents, for charity, for the protection of private property, repayment of mortgage debt, etc. Appropriately calculated income is taxed at differentiated rates depending on the level of income remaining at the disposal of the family after deducting all expenses required by the law, taking into account the non-taxable minimum income – the amount needed to meet the social needs of individuals.

The experience of foreign countries proves the effectiveness of its application to improve the social security system, as its usage guarantees a minimum subsistence level for each family member, takes into account the economic component of the family, that provides for the maintenance of such members who do not have their own income (especially children), as well as increasing the importance of the family as a social institution, contributes to improving the economic and social welfare of society, promotes the implementation of the principles of fairness and solvency of taxpayers and the redistribution of the tax burden in society, ensuring social orientation of tax regulation, etc.

The expediency of using of the family taxation system in Ukraine as an effective tool for improving the social security system instead of the system of social support for families with children, which has developed at the present stage, is substantiated.

Key words: family taxation, social security system, subsistence level, taxpayer, social support for families with children.